СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 242. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, середа, 13-го грудня 1944. — No. 242. NEW YORK and JERSEY CITY, Wednesday, December 13, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ — Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016, 4-0807 — THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

НОВІ РЕКРУТИ ПІДУТЬ ДО ПРАЦІ, НЕ ДО БОЮ

ВАШИНГТОН. — Цілими місяцями Воєнна Комісія Робучої Сили пробувала спонукати робітників, щоб вони добровільно оставали при виробі воєнних матеріялів і не перескакували до занять, які мають вигляди теж і на мирні часи. Тепер комісія признається, що потерпіла невдачу. Це було причиною, чому Директор Мобілізації Джеймс Ф. Бирнес видав з кінцем минулого тижня розпорядок, щоб розпочати наново побір рекрута у вікі 26—37 літ, але лише на випадок, коли вони схочуть покинути працю при воєнних підприємствах. Місцеві побторові ради дістали інструкції, щоб провірити, котрі молоді люди заняті воєнною працею, а котрі мають іншу працю або цілком вільні від заняття і щоб відповідно до цього поступили. Нараховують, що тепер є 400,000 робітників обнятих поборовим обовязком, яких треба переклясифікувати і евентуально притягнути до воєнної праці.

ПОЗИЧКА ДОВЕРШЕНА, АЛЕ ХОЧУТЬ БІЛЬШЕ.

ВАШИНГТОН. — Шеста Воєнна Позичка перейшла сподівання, бо бондів закуплено на 14 біліонів ще перед кінцем кампанії, який припадає біжучого тижня. Секретар скарбу звідомляє, що вже є $900,000,000 понад плянованих $14 біліонів. Не зважаючи на те, секретар фльоти Джеймс В. Форестал видав зазив до приватних одиниць, щоб вони дальше купували бонди, бо гроші потрібні на енергійне ведення війни проти Японії. Приватні одиниці розкупили досі бондів вартости три з половиною біліонів, а для них було призначених 5 біліонів.

НІМЕЦЬКИЙ ПРОПАГАНДИСТ ОЖИДАЄ КАРИ.

НЮ ЙОРК. — Луїс Цане, торговець реальностями в Ню Йорку, признав себе винним перед федеральним судом у агітації в користь нацистів ще перед вибухом війни з Японією. Його жде кара вязниці за такий злочин до висоти 30 літ.

Він був членом організації Приятелі Німеччини, яка була діяльна, заки ще повстав німецький Бунд і виголошував промови з обіцянками перемоги Гітлера.

ТИСЯЧКА РАНЕНИХ З ПАЦИФІКУ.

САН ДІЄГО. — Цілу тисячку маринарів і моряків, ранених на Тихому океані, привезено у транспорті. Крім цього прибули ще 1,600 інших ветеранів, місіонарів, і сестер Червоного Хреста.

ТЕЛЕВІЗІЯ БУДЕ ВАЖНИМ ЧИННИКОМ У ЗАНЯТТЮ.

НЮ ЙОРК. — У повоєнних роботах телевізія буде важним чинником, як це виявилося на першій річній конференції Товариства Поширення Телевізії. Поширення варстатів праці прийде не лише через те, що будуть виробляти телевізійні апарати, але теж і через поширення поступу при помочи телевізії. На думку промоторів телевізії, цеї винахід повинен бути поширений тже тепер, вчасі війни, бо це поможе нашим воякам розуміти домашній фронт. Знавці передбачують розбудову 100 телевізійних стацій упродовж найближчих 5 літ, а 500 стацій упродовж 10 літ. Запевняють теж, що апарати для телевізії буде можна дістати за ціну $300 до $350, але признають, що лише одна родина на 10 буде могла дістати ці апарати. — В нарадах товариства бере участь 1,000 учасників. Вони радять в готелю Комодор.

ЗАПОВІДАЄ ЗМІНУ СПОСОБІВ ЖИТТЯ.

НЮ ЙОРК. — На зібранню Молодечої Ліги промовляв редактор наукового відділу при магазині „Таймс" д-р Джеральд Вендт. Він заповів, що в наслідок різних винаходів прийде вже в недалекій будуччині велика зміна в способах життя цивільної людини. До таких винаходів він зараховує радар, електрони, летунство, коротко-филеві радіо-авдиції, пластики і синтетичні гумові вироби. Все те найде пристосування в цивільнім життю після покінчення війни. Один університет має вже тепер 3,000 дослідувачів в ділянці електроників, а радіовий промисл вже тепер більший ніж автомобілевий. Люди пічнуть покидати доми і перебувати в клюбах та гостинницях внаслідок розвитку летунства, а також і телевізії, бо будуть могли мати апарати при собі і бачити все, що діється в цілому світі.

ПРИХОДИТЬ ЗМІНА В УБРАННЯХ.

ВАШИНГТОН. — Воєнне положення вимагає переміни в одягах, принаймні для дітей і для робітників, щоб заощадити на матеріялі. Воєнна Рада Продукції вже тепер випустила в світ дешевші матеріяли на виріб одягів, а таке поступовання ще зросте з огляду на недостачу ліпших матерій.

ШУКАЄТЕ ПРАЦІ? — Наперед погляньте на оголошення нових робіт у „Свободі".

Греки-американці протестують проти вмішування у справи їхньої давної батьківщини

ВАШИНГТОН. — Делеґація численних грецько-американських товариств відвідала департамент стейту і заложила протест проти вмішування британців у справи Греції. Делеґація просила також, щоб Злучені Держави посередничили у наладнанню відносин в Атенах. Опісля делеґація зайшла до британської амбасади і там заложила протест проти того, щоб „накидати збройною силою народови уряд, якого грецький нарід не хоче". Провідник делеґації Стелюс Пістолякіс виявив, що в департаменті стейту сказали делеґації, що Америка буде придержуватися такої політики в справі Греції, яку проголосив секретар стейту Стетиніюс, тобто, щоб греки самі вирішили свою долю на місци. Інший член делеґації, Деметріос Тофальос, заявив, що грецькі американці не на те платять податки, щоб за них доставляти зброї для здавлення волі грецького народу до вибору демократичного уряду. Він теж дуже негодував на те, що премієр Чорчил назвав грецьких повстанців „ґенґстерами".

КАНАДА ДОМАГАЄТЬСЯ ПРАВ СЕРЕДНИХ ДЕРЖАВ У МІЖНАРОДНІЙ ОРҐАНІЗАЦІЇ

ВАШИНГТОН. — Канадійський уряд прислав до Вашингтону і вислав до Лондону плян, як збільшити впливи держав середньої величини у пропонованій міжнародній орґанізації держав для забезпеки миру. Цей крок має запобігти небезпеці на випадок, колиб треба було вжити сили проти агресора, а середні держави не почувались би до такого обовязку на тій підставі, що вони не репрезентовані в раді міжнародньої ліґи. Канада пропонує, щоб середні держави були сильніще заступлені в раді для непостійних репрезентантів.

ВИБРАЛИ ПОСАДНИКОМ ЛЮДИНУ, ЩО БУЛА ЩОЙНО ІНТЕРНОВАНА

МОНТРЕАЛ (Канада). — Остаточні обчислення з виборів на посадника міста виявили, що переможцем вийшов Камілен Гуд, який був уже чотири рази посадником, але перед 4 роками його інтернували тому, що він протестував проти вступлення Канади у війну. При теперішних виборах його підтримали так ззані „французькі канадійці", які мають більшість в місті. Його противником був Адгемер Рейнолд, який перепав незначною кількістю голосів. Гуд щойно вийшов з табору інтернованих.

Росія викидає американську комісію з Болгарії

ІСТАНБУЛ. — Совєтські урядники в Болгарії приказали 4 американським урядовцям Уряду Стратеґічної Служби покинути Болгарію. Це вже другий такий випадок. Після першого такого прогнання американців совєтські урядники дозволили американцям вернутися, але їх знову відправили, бо вони не мали повновласти [illegible]

БРИТІЙСЬКА ПАРТІЯ ПРАЦІ ПІДДЕРЖУЄ ЧОРЧИЛА

ЛОНДОН. — Річна конференція Британської Партії Праці постановила залишити своїх представників у воєннім кабінеті Чорчила, а тим самим не виступати тепер проти його політики. Мають виступати проти неї аж по виборах.

Проф. Ласкі, говорячи замість посолки Елен Вилкинсон, заявив, що Партія Праці хоче покласти край японському пануванню в Азії, але одночасно вона ніколи не вдоволиться тим, щоби Індія була великою вязницею, від котрої ключ находиться на Давнінґ Стріт.

ГРАФ СФОРЗА ВІДПОВІДАЄ ЧОРЧИЛОВИ

РИМ. — Відповідаючи на закиди, пороблені йому британським премієром Чорчилом, граф Сфорца, італійський політик, котрого протест Чорчила не допустив заняти місце в новім італійським кабінеті, заявив, що основою ворожнечі Чорчила до нього в тому, що Сфорца не хотів піддержувати італійського короля Віктора Емануеля.

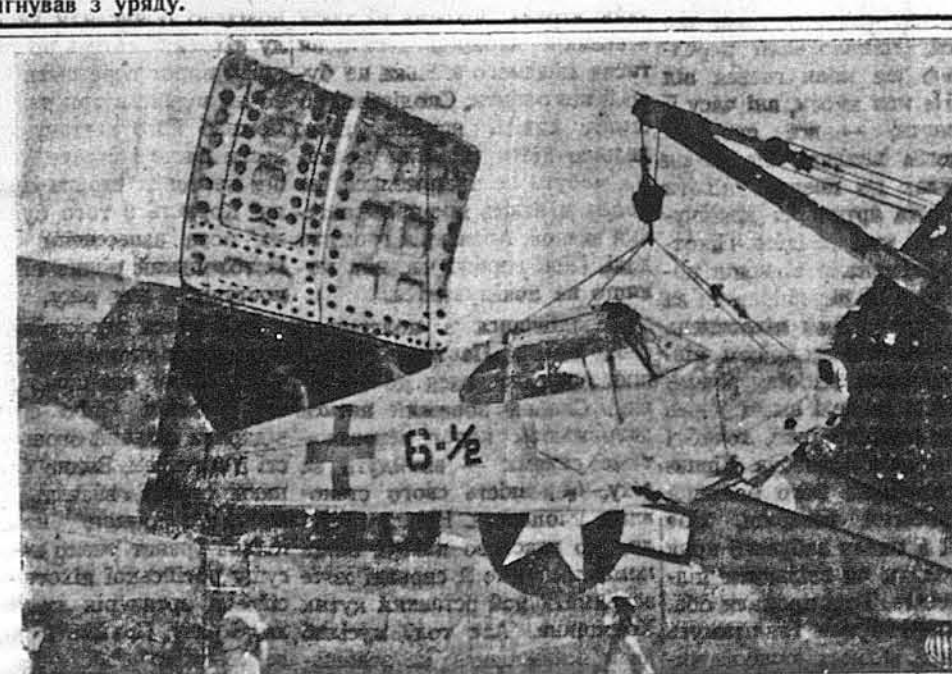
ДЕРЖАВИ ОСІ ПОКЛАДАЮТЬ ВЕЛИКІ НАДІЇ НА АЛІЯНТСЬКІ СВАРКИ

Японський міністер заграничних справ Шиґеміцу заявив у своїй промові зприводу третої річниці німецько - італійсько - японського аліянсу, що війна без сумніву повертається в користь Осі. Мовляв, японці не мають ні одного сумніву, що Гітлер і Мусоліні врятують Европу.

Подібну надію в остаточну перемогу анти-комінтерну висказав Мусоліні в своїй телеграмі до Гітлера. Ґратуляційну телеграму Гітлерови й Мусолінієви вислав японський цісарг Говорив Шиґеміцу, що слабість Аліянтів лежить у х нутріщних сварах між собою.

НАЗИВАЮТЬ УРЯД ФРАНКА „УМИРАЮЧИМ РЕЖІМОМ"

ПАРИЖ. — Паризьке радіо каже, що уряд ґенерала Франка, котрого воно називає льокайом Гітлера, це умираючий режім, та остерігає Аліянтів не піддержувати ґенерала. Мавра, провідник еспанських поміркованих республиканців у Парижі, каже, що ґенерал Франко вже зрезиґнував з уряду.

ЛІТАК У ЛІТАКУ. — Отсей малий літак з знаком Червоного Хреста є малим полевим шпиталем, вживаним на полях боїв. Витягають той „летучий шпиталь" з великого транспортового літака, що його привіз на один з островів на Пацифіку.

ПЕРША АРМІЯ ПЕРЕХОДИТЬ РІКУ РУР

ГОЛОВНА КВАТИРА АЛІЯНТСЬКИХ ЕКСПЕДИЦІЙНИХ СИЛ. — Американська Сема Армія заняла Ґаґенав, важний комунікаційний центр у Лотарингії, що веде до Зарської кітловини із південного заходу, а війська ґенерала Печа перли далі до німецької границі. На північ від них Американська Третя Армія відбивала могутні протиатаки та дійшла до німецької границі три милі на північний схід від Зареґемінів та стала обстрілювати артилерією німецьке уфортифіковане місто Цвайбрікен.

Ще далі на північ Американська Перша Армія під ґенералом Годжесом дійшла на віддаль пів третя милі від Дірена й зайшла в глиб Німеччини на віддаль 17 миль. Німці, що стоять проти Американської Першої Армії, воюють завзято, аби здержувати як найдовше наступ американських військ почерез ріку Рур (Рер). Американські війська, наступаючи за димовою заслоною, посунулися цілу милю по ворожій території, знищеній ворогом та вистелений димлячими руїнами та трупами. Битва за посідання ріки Руру вже властиво виграна американськими військами, бо ворог втікає на схід.

3,200 АМЕРИКАНСЬКИХ ЛІТАКІВ БЄ ПО НІМЕЧЧИНІ.

ЛОНДОН. — Понад 1,600 американських бомбовиків, в ескорті 800 боєвиків, з Британських баз получилися з 500 бомбовиками й 350 боєвиками з Італії для одної з найбільших повітряних операцій цієї війни. Базовані в Британії літаки били по залізничих і транспортових цілях у Німеччині, через котрі йде постачання засилень на західний фронт, головно для німецьких військ, що воюють проти Першої й Третьої Американської Армії. Зате літаки, що мають свої бази в Італії, били по рафінеріях нафти та воєнних магазинах у околиці Відня, в Австрії.

У той самий день британські бомбовики бомбардували залізничі вузли й фабрики бензолю в Німеччині.

БАГАТО ЖЕРТВ ВІД НІМЕЦЬКИХ БЕЗПІЛЬОТНИХ БОМБ.

ЛОНДОН. — Німецькі бомби „Ві" вбили в Британії за місяць листопад 716 цивільних осіб, у тому числі 269 мужчин, 345 жінок та 102 дітей понижче 16 літ життя. Крім цього 1,511 осіб віднесло такі поважні рани від цих бомб, що їх треба було відослати до шпиталів.

Хоча як великі ці жертви, вони є менші від жертв у серпні, коли в Британії згинуло від бомб 1,103 особи.

ВБИВАЮТЬ КЛИН У НІМЕЦЬКІ ЛІНІЇ ПІД БУДАПЕШТОМ.

ЛОНДОН. — Червона армія заняла уфортифіковане місто Верешеґьгаз та село Саду, вбиваючи цим у німецькі лінії клин 11 миль на північний схід від Будапешту. Година остаточного бою за мадярську столицю видно недалеко.

Московський комунікат каже, що з Будапешту підносяться хмари чорних димів; правдоподібно німці нищуть військові маґазини й мадярські фабрики.

НІМЦІ ГОТОВЛЯТЬСЯ ДО ЕВАКУАЦІЇ АВСТРІЇ.

БЕРН. — Швайцарська Телеґрафічна Аґенція подає на основі австрійських жерел, що німецька влада в південно-західній Австрії, головно в окрузі Ґрацу, почала евакувати промислову машинерію й сировці та вивозити їх до Райху. Машинерію мається скласти назад десь у Баварії. Робітники, що помагають при евакуації, мають остатися в Німеччині. Їх родини мають остатися в Австрії.

БРИТІЙСЬКО-ГРЕЦЬКА БОРОТЬБА ДАЛІ ЗАГОСТРЮЄТЬСЯ.

АТЕНИ. — Боротьба між військами грецького Національного Визвольного Фронту (так званого „Еам-у") та британськими військами, що піддержують роялістів, зовсім не ослабає. Греки дістали знову посилення й заняли більше будинків грецької столиці. По обох боках гине багато людей.

Ходять чутки про заходи замирення. Повстанці, мовляв, готові відступити зо столиці, якщо їм удалобся дістати догідні умовини.

АМЕРИКАНЦІ ОБЄДНУЮТЬ СИЛИ ДЛЯ ОСТАТОЧНОГО БОЮ.

ГОЛОВНА КВАТИРА АМЕРИКАНСЬКИХ ВІЙСЬК НА ФИЛИПІНСЬКІМ ОСТРОВІ ЛЕЙТЕ. — Війська Семої Дивізії, що наступають у північному напрямі в західній частині острова, получилися в неділю з військами Сімдесять Семої Дивізії, що в суботу заняла місто Ормок, та спільними силами збираються вимести остаточно всіх японців з острова. В операціях цих двох дивізій завдано ворогови колосальні воєнні припаси.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну ядреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

НА СТАРІ ДОРОГИ?

Французько-советський пакт, котрий щойно підписано в Москві, ставить перед світом знову питання: на яких основах має опиратися орґанізація мира після другої світової війни? Спеціяльно: чи має ця орґанізація йти старими дорогами, якими вона йшла до першої й до другої світової війни, чи має вона піти новими дорогами? Питання незвичайно важне, бо, як відомо, старі дороги правильно вели до нової війни, і за всякою правдоподібністю, до війни довелиб і тепер.

Старі способи орґанізування мира полягали на аліянсах, союзах, і на рівновазі сил. Держави, що мали спільні інтереси, чи властиво, держави, які не мали противних інтересів, або як їх мали, але могли їх погодити, робили між собою спілку й зобовязувалися піддержуватися взаїмно на випадок, якби держави противного союзу держав їх напали. Перед першою світовою війною один такий союз становили Німеччина, Австро-Угорщина й Італія, другий Анґлія, Франція й Росія. По першій світовій війні здавалося, що орґанізація мира наступить на новій засаді, скристалізованій у Лізі Націй. Одначе як Америка до тої орґанізації не приступила, Франція й Анґлія вернулися назад до старої системи, з тою різницею, що на місце зізольованої ними Росії вони пробували зліпити помічний союз з Польщі й Малої Антанти, себто: Чехословаччини, Румунії й Югославії. Проти цього союзу держав Німеччина зчасом знову відбудувала свій державний союз, втягнувши до нього Японію й Італію.

Нова світова війна розкрила знову правду, якою непевною основою мира є система союзів і рівноваги сил. Вислідом цього зрозуміння були загальні балачки державних провідників про потребу орґанізувати мир на нових основах: на засадах загального забезпечення всіх держав і загально-світової орґанізації держав. Висловом цеї думки були рішення міждержавної конференції в Домбертон Овксі під Вашинґтоном, що її загально привитали в світі як заповідь орґанізації миру на новий взорець.

Колиж тепер з Москви приходить вістка про орґанізацію союзу Франції й Росії, то всякій думаючій людині прийде на думку питання: як погодити заповідь орґанізації мира на основах загальної ґарантії спокою збоку всіх держав світу з цим союзом між двома державами? Зогляду на те, що в історії міждержавних взаємин уже раз таке трапилося, що така міждержавна орґанізація провалилася через те, що одна велика держава відмовилася покладатися щодо свого забезпечення на таку міждержавну орґанізацію, люди тепер мусять спитатися: щож тепер буде з міждержавною орґанізацією, коли не одна велика держава, але дві великі держави роблять пакт взаїмного забезпечення й помочі? Невжеж такий факт не означає, що міждержавний плян загальної ґарантії їх не може вдоволити? Отже чи вертаємося тепер назад до старого пляну аліянсів і рівноваги сил?

НЕЗМІННЕ ГАСЛО

У призабутій книжці Осипа Турянського „Поза межами болю", яка вийшла і в англійськім перекладі проф. А. Микитяка під наг. „Ди Лост Шедовс", дочитуємося, що герой оповідання був єдиним із сімох траґічних постатей, що вирятував своє життя. Як його найшли непритомним, то почули серед передсмертних судорогів оклики: „Я спасу, я мушу спасти від смерти дружину і сина!"

Один з критиків цеї повісти Турянського висловлює погляд, що „його дух у безмежній тузі за життям і сонцем, затримує в тілі останню іскру погасаючого життя і таким чином передуховлена воля до життя виходить переможцем із безодні буття". Іншими словами: Герой тому не згинув як його товариші, бо він ще боровся духом, коли вже тіло було виснажене. Як його припадково найшли товариші, і завважали, що серце його билося, кинули його серед студіні до ріки і така незвичайна операція привернула героеви життя.

Ось таке нагадується нам, коли бачимо, як появляються у нас признаки заломання духа серед деяких одиниць, які саме у такій хвилині як тепер повинні би бути прикладом, як треба у важких моментах твердо стояти при вічних змаганнях українського народу до волі, до права і до життя. Та біда не в їх особистім занепаді, бо це по людях ходить, а біда в тому, що вони сіють зневіру серед інших людей, яких душа ще бореться, які ще мають надію на перемогу світла над темрявою. А прецінь не зважаючи на велитенську руїну, яку пережив український нарід, та яку йому тепер доводиться переживати, лишається для усіх нас найсильнішою опорою таки правда, випробована всіми народами світу, що віра в чистий ідеал гартує не лише духа, але й оживляє самий знеможений народній орґанізм.

Але „віра без діл мертва". Тому саме вказуємо теж і на потребу праці.

Та способи праці бувають різні. Бували часи, що ми підтримували народнього духа прилюдними маніфестаціями, вуличними походами, масовими вічами, висиланням петицій, делеґацій, відбуванням конференцій і т. п. способами. Та тепер пора в першу чергу прикладати сил до перемоги нашого американського фронту над ворогами. На це треба посвячувати найбільше сил і гроша. Одначе впарі з цим треба памятати, що боротьба з ворогом не є ціллю сама в собі. Боротьба на боєвих фронтах має на цілі привернення миру, заведення такого ладу, що забезпечує волю і працю для найширших народніх мас. Ось і тому, виходячи саме з цієї точки, закликаємо наш загал памятати теж і за свободу українського народу. Оце й причина, чому широко гасло: **„Пширюрмо правду про Україну!"**. Всі ми знаємо, що це не легка праця, бо навіть тут, в Америці, є повно лютих ворогів волі українськогонароду, хочби наших доморослих большевиків. Декого з наших людей вони таки настрашили, а інші слабодухи явно схрунили і накликають коритися тиранській диктатурі.

Та ось приходить поміч для тих, що мають віру в перемогу правди. Книжка американця Вилйема Генрія Чемберлина „Ди Юкрейн, ей собмерджд нейшен" є вказівкою, що нема чого капітулювати, бо українська справа це справа всесвітньої демократії; бо перемога демократії — це теж перемога й українського народу, що стогне в большевицькій неволі; бо звільнення України з московської диктатури — це забезпека мира в світі.

Чи треба більшої заохоти до праці для поширення правди про Україну?

Чи треба вищих гасел, як оці правди, виказані наглядно не якимись українськими „фанатиками", а кидані людьми неукраїнського роду, які мають всесвітні ідеали на думці?

Бажатиб тепер, щоб якнайбільше людей перечитали книжку Чемберлина „від дошки до дошки" і над нею призадумалися. А решта вже прийде сама...

ПОТРІБНО БІЛЬШОЇ ОХОРОНИ РОБІТНИКІВ ВІД НЕЩАСЛИВИХ ВИПАДКІВ.

ВАШИНҐТОН. — Офіс Воєнних Інформацій подає до відома, що на основі звідомлень Департаменту Праці, Воєнної Комісії Людської Сили і Ради Воєнної Продукції, фабричні робітники мали багато нещасливих випадків і через те втратили багато дорогого часу і здержали продукцію воєнного матеріялу. Згадані установи звертають увагу, що працедавці повинні старатися, щоби нещасливих випадків не було. Робітників треба пильнувати, і дбати про їх здоровля та дивитись, щоби вони продукували якнайбільше воєнного матеріялу — ОВІ.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ!

ЧИ ЩЕ ОДНОЇ ТРЕБА?

Подають дорогою через Стокгольм вістку про німецькі обчислення воєнних утрат. Каже вістка, що за знаменитими берлінськими жерелами, ці втрати виносять досі 5,500,000 осіб. У тому числі є міліони вбитих, пів міліона це безнадійно окалічілих, а два міліони лекше ранених так, що з них поважна більшість зможе вернутися до військової служби.

Обчислення не спирається на безпосередних повних заподаннях німецького уряду, котрий певно знає докладно, кілько людей він утратив у війні. Спираються вони на обчисленнях одного простору, що має менше-більше одну трицяту частину населення Німеччини. Число воєнних жертв у тій окрузі помножено через трицять і так одержано суму жертв на всю Німеччину. Здається не можна закинути неточности, бо ледво чи є причина, для якої серед людей одної округи було більше втрат, як серед людей другої.

Всеж таки ці заподання значно менші від обчислень німецьких утрат, що їх свого часу подавав советський уряд. Советські обчислення подавали німецькі воєнні втрати на кілька разів вищі, одначе не було сказано, яким саме способом советський уряд дійшов до таких вислідів.

Колиб узяти навіть за правдиві теперішні обчислення, передані через Стокгольм, колиб навіть їх не признавати занадто „консервативними", себто низькими, то всеж таки й вони містять у собі дуже вимовний причинок до нині в Німеччині широко поширених балачок про потребу приготовань до третьої світової війни.

Звісно, теперішня світова війна ще далеко не покінчена. Хоча до кінця певно нема стільки, кілько минуло від її початку, то всеж таки, коли взяти під увагу число жертв, то хто-зна, чи до кінця війни не згине ще раз стільки німців, кілько згинуло досі. Досі прецінь так бувало, що німці або наступали або відступали досить свобідно до Німеччини; аж тепер нарешті німецькі війська дійшли до самої Німеччини, і відступати чим далі, тим буде трудніше. За пляном їх проводу вони станули вже на останній обороні Німеччині, де їм або перемогти або згинути. Як довго німці воювали в чужих краях, то, як через війну гинуло цивільне населення, то це були не-німці. Тепер як гине цивільне населення, то це не є не-німці, а якраз німці. Отже тепер число німецьких жертв починається збільшувати непомірно.

До того від тепер Німеччина здана на свою територію й населення щодо прохарчування й своєї армії й свого населення. Як не буде ставати армії хліба, то ніде їй не прийдеться його брати, як відбирати від уст власного цивільного населення, від цивільних мужчин, від жінок і від дітей. Це звісно відобється негайно на смертности цивільного населення, котре з конечности зовсім певно підскочить до поважної висоти.

Ось чому, взявши все разом, не можна вважати ніякою пересадою думку, що за шість місяців воювання внутрі Німеччини німці можуть утратити щераз стільки людей, кілько вони втратили за весь час свого воювання до цього часу.

Зрештою й позавоєнні часи, ніколи не бувають м'яові, і вони теж потягають за собою багато жертв. Інколи буває й таке, що перші роки мира більше вбійчі, як воєнні часи. Що з Німеччиною не буде інакше можемо догадатися. Німеччина не буде краєм переможців, а переможених. і над переможеною націстичною Німеччиною певно не будуть милосердитися так, як милосердилися над переможеною цісарською Німеччиною по першій світовій війні. Будуть там певно й криваві переверо-ти, і довгий політичний хаос, що зїсть немало жертв.

У зеркалі таких то жертв у людях треба розглядати балачки націстичного проводу про потребу приготувати німців до нової. третьої світової війни. Говорять про це націстичні верховоди Німеччині, котра втратить через другу світову війну яких десять міліонів людей, котра з неї вийде певно зруйнована мілітарно, промислово, торговельно, морально, просто під кожним зглядом.

Сама льоґіка подій вказує, що кожна наступна війна мусить принести й людству, і Німеччині, більше знищення, як попередня війна. Якщо мало би прийти до третьої світової війни, то кожна з ворожих до Німеччини держав почне своє воювання проти Німеччини з тих усіх найстрашніших воєнних засобів, яких уживанням закінчилася остання світова війна. Чого в тій новій війні ждати Німеччині, може знати кожний; не треба на це навіть пересічної інтеліґенції. Не знати цього може хіба людина, позбавлена останньої крихітки розуму .А бажати собі третьої війни, не дивлячися на такі вигляди, може хіба божевільний уряд, чи провід, а приняти таку думку як основу національної політики може хіба божевільний народ.

Живуть, кудиб не кинула їх доля!

Ми, американські українці, вже й в тямці не маємо, як то було, коли наші піоніри клали основи під наше церковне та народне життя. Та в інших краях інші наші люди щойно починають класти підвалини, бо щойно недавно кинула їх гірка доля в чужину. Ось картина з життя наших людей у Параґваю, що поміщена в арґентинськім „Українськім Слові" з 6. серпня 1944, виданім в побільшеній формі з нагоди 20-ліття Товариства „Просвіта" в Буенос Айрес, що почало видавати цей перший український часопис в Арґентині, від 1928 року. Отже в цій ґазеті помістив В. Кривінський статтю п. н. **„Шість літ життя в Параґваю"**, куди він прибув з галицького села 18 - літнім хлопцем, щоби, як пише, віддихнути повними грудьми свободи...

Ось його стаття:

Пригадую по двайцятьпятьденній їзді по морі приїзджаємо на „Косьцюшку" до порту Буенос Айрес.

В два дні пізніше пересіли ми на малий пароплав та рікою Парана подались до Параґваю.

Четвертий день плавби, сходяче сонце золотило доми столиці Параґваю — Асунціон.

Наші скитальці раділи, коли опинились на подвірю еміґраційного ґотелю та стали ногою на суходол прибраної нам Батьківщини.

На слідуючий день, прощались наші земляки та розїзджались хто - куди. Я з батьками рішили їхати на кольонію Фрам, де вже жило кількох односельчан. В тих часах кол. Фрам була вже дещо загосподарена. Новопрорубані вулиці, що протинали кольонію проходили що два кільометри.

Відвідавши своїх односельчан, що вже осілись на власних господарствах та оглянули їхню працю і здобутки. Їх невисокі деревляні хати, посеред неприходимих лісів, на наш перший погляд зробили досить невідрадне враження. А всеж таки рішились, набути власність, яка булаб запорукою будуччини. Купили отже ми землю а краще сказати ліс на вулиці 2-Е. На цій вулиці вже жили по кілька літ еміґранти, переважно українці рогатинського повіту, від чого і пішла навза вул. „Рогатинщина".

Тут дещо були вже загосподарені господарства. Господарі здобувши вже кусок щоденного хліба та накормивши своїх діточок приступили до будови школи, — щоб вивести їх в люди. Будовою школи занялась адміністраційна влада а наші скитальці вичистили землю під будову. Школа осталась приватною українською школою, а в рік пізніше, себто р. 1939 по заснованню Філії Українського Т-ва „Просвіта" на нашій вулиці — школа перейшла під опіку Філії.

Ми осіли таки близько школи та стали рубати ліс, садити кукурудзу та підготовляти матеріял на будову хати. Одним словом — почали параґвайське життя.

При Філії засновано С. У. М., до котрої і я вступив членом. Молодь підготовляє виставу за виставою та інші підприємства. Старші приглядаються молодечому життю та ще заохочують до праці.

Наближались Великодні Свята, року 1940. Молодь підготовила виставу на день 21. квітня під назвою „Дівчина з Ірасими". — День випав дуже гарний, молодь весело забавлялась а старші нетерпеливо ожидали вечера, щоб почалась вистава.

І сталось нещастя, бо майже перед самою виставою прибув комісар поліції (німецького роду Ш. Бавер) та арештував мене в закиді орґанізації молоді. В годину пізніше мене звільнив, але виставу не дозволив відограти й з тим віді-хав. В три дні пізніше приїхав по-раз другий та арештував Управу Філії і учителя нашої школи п. О. Бачуна та десять осіб молоді між якими були навіть 14-літні дівчата.

Вже сонце схилилось сполудня як зібралась ґрупка наших українців та спокійно очікувала слів комісаря: „Ви арештовані, ходіть за мною", рішив комісар і ми без найменшого опору рушили в напрямку міста Кармен, що віддалене від кольонії 14 клм.

На шляху обсервуючи комісаря ми побачили в нього якусь нерішучість. А ми йдучи

ОЛ. ЛУГОВИЙ. Права автора застережені.

В КІҐТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА

ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ

У двох частинах

(Перший том трильоґії „Огнем і Кровю"

94)

Там повис тоді головою труп жінки. Під деревом відорвана діточа голова з одним плечем, може її дитини. Решта тулубу, з другим плечем падаючи нанизилося на гіляку. На землі доходять роздавлені колесами, потратовані кінськими копитами. Десятки їх! Лежать вже мертві й конаючі всуміш — люди і худоба, худоба і люди, потрощені й поломані вози... Видовище гідне уваги всяких ідеольоґів війни і всіх тих, що на війні обосновують свій добробут і збагачення, всіх розрахованих політиків, що все життя тільки й шукають нагоди подати своїм народам знак вчепитися один другому в горло, а самі у безпечній віддалі обраховують, які вигоди з війни ще можна позискати. Гинуліж в боях і найвищі воєнні команданти, та випадку загину на війні політичного хоч би одного лідера — світова історія ще не знає.

Вцілілі вози перлися на сліпо до мосту. Мало котрому судилося до моста дістатися. Більше падали з берега у глибоку ріку. За ними булькотало і по всьому. На мості змяли піхотинців, — як міст широким — вганялися по два й три вози вряд, перила мосту заламалися. За перилами полетіли в ріку і вози з кіньми і люди. Ще на лету випадали з воза. Переразливий зойк — і хвилі Буга їх закривали назавжди.

Парудесять возам лише пощастило дістатися на другий беріг. З найменшими стратами вийшли хлопчаки - погоничі. Вони силкувалися перегнати через ріку уцілілу худобу. Худоба розбіглася, а з овець пливаки, знов; погані. Не мало бочин виловили мабуть у Балтику риболови. Не всі вийшли живими й погоничі. А не одному залишилася на вічний спочинок у ріці й на оболонях вся рідня.

Жахливу картину того, що сталося, Паволоцький передбачував, ще коли гнався від села. Не мав змоги, ані часу її відвернути, — все скоїлося впродовж хвилин. Поки він причвалав до позицій піхоти — ворожа артилерія докінчувала своє кріваве діло. Піхотним командантам порадив поки цілий міст перебиратися за ріку. Перемучений піхотинець озброєний важким крісом, півтори сотками набоїв, річами і скаткою шинелі вплав через ріку не переберется, хочаб і не злим пливаком був. Кінникові допоможе його бойовий чотирохногий товариш, хіба котрий з опалу забувсяб коня розгнуздати чи звільнити підпруги сідла. Тоді пропали оба. Та чейже за тим глядітимуть старшини. Піхота рушила бігом. Падала вчувши свист стрілен, перечікувала вибух черги гранат, схоплювалася і знов падала. За піхотою слідом відпровадив станкові кулемети. Командам саперів і звязку наказав розкопати стрімкі місця на східньому березі на випадок переправи кінноти вплав. Розпорядження ці Паволоцький видав з думкою оминути зайві втрати. Зокрема на такій невеликій площині десяткови тисяч мішаного війська не було й що робити. Сподівався зо штабу дивізії наказів, щож дальше діяти, але там полками мабуть не клопоталися, не подбали навіть про телефонічний звязок. Артилерія громила далі. Піші ворожі частини покищо не показувалися.

Порадившися з полковими своїх полків, Паволоцький рішив примінюватися до обставин. Слабий ворожий натиск витримають, ворог переважатиме силами — відійдуть за ріку. Непевність свого становища клопотала. Невідомо було, що властиво плянує вища команда: може й справді хоче затримати цей останній кутик Холмщини. Але тоді мусілаб дати ясний наказ; не залишати дивізію на волю Божу і молодших старшин.

У віддалі показалися ворожі ланцюги розстрілень. Наступали з двох сторін — з південного заходу і північного. З заходу, від дотліваючого села показалися піхотні кольони. Між ними і розстрільнями увихалися невеликі гурти їздців. Ворожі сили старшини однозгідно обчислили на бриґаду піхоти й сотень зо дві кінноти: ворог переважав чисельно не менше в три рази. Всеж можнаб його заатакувати, нанести болючі страти, наразивши на такіж страти свої полки. Користь з того булаб ніяка, поза нанесенням страт. І Паволоцький рішив відходити поступінно над ріку.

Завязалася перестрілка. З обох сторін затарахкотіли автомати. Ворог нерішучо пристанув і заліг. Його артилерія відкрила цільний огонь по мості і частинах. Видно було огники стрілів, значить обстрілювали прямою наводкою. Кілька ґранат упало на міст у гущу російської піхоти, та російська артилерія не відповіла ні разу. Приймати бій припертому до ріки — грозило загибіллю. Останні ряди піхоти перебігли міст в димі і полумінї. Тоді рушила до ріки кіннота.

Окремими чотирохкутниками обі кінні бриґади розбилися у рідкі сотенні лави, з пів верстви один від другого, а лави кроків на 70—100. Новоархаґельці і ніжинці відходили першими. Стримувати ворога залишилися оба сімнадцят полки. Лави шестих сотень обох полків відходили у віддалі за ніжинцями й новоархаґельцями, перші сотні, до ворога найближчі, вістрілювалися. Через який час відходили за лави других і третих сотень. Тоді відстрілювалися другі, а далі треті сотні. Комбінованого строю-шахівницею. Паволоцький вжив, щоб не обезкровити котроїсь з сотень непомірними втратами, лекше, без замішання своїх ранених підбирати. Крім того такий шик зводив намагання ворожої артилерії на ніщо. Кожного поокремого кіннотчика від сусідів відділював 15—20 квадратових сяжнів. Ворожі ґранати якщо й виривали з рядів бійця, то тільки одного. Не спричинили більших втрат шрапнелі, ні густа крісова стрілянина.

(Дальше буде).

о. П. Понятишин.

ЯК Я СТАВ „ДИРЕКТОРОМ ДРУКАРНІ „СВОБОДИ"?

Спогад. 2)

Єпископ С. С. Ортинський не мав юрисдикції.

Положення пок. Сотера в Америці було надзвичайно важке. Головною причиною такого положення було те, що він приїхав до Америки як єпископ титулярний;[2]) значить, такий єпископ, що мав єпископську гідність, але не мав влади, або, як то по-вченому кажуть, не мав юрисдикції. Юрисдикцію над нашими церквами в Злучених Державах мали місцеві латинські єпископи. Пок. владика мусів сам подбати за те, щоб кожний зокрема латинський єпископ, що на території його дієцезії знаходилась хочби тільки одна греко-католицька церква, передав йому (Сотерові) цю юрисдикцію. Таке старання про юрисдикцію пок. Сотера не було легкою справою, коли взяти хочби те під увагу, що латинських єпископів, які мали під своєю владою наші церкви, було тоді около 30. Принагідно скажу, що львівське „Діло" у статті з приводу номінації пок. Сотера єпископом для Америки назвало було його „закристіяном" латинських єпископів саме тому, що він не мав юрисдикції.

Деякі тутешні єпископи (але не було їх більше як 2 або 3) поставились були до нашого владики досить прихильно і передали йому без спротиву і без якихнебудь застережень всю владу над нашими церквами, що були в їхніх дієцезіях. Правду кажучи, ці єпископи були навіть вдоволені, що позбулися всяких клопотів з „ґріками". Але у великій своїй більшості тутешні латинські ерархи дивились на нашого владику не дуже то приязними очима і не хотіли випустити зо своїх рук юрисдикцію над гр. кат. церквами. Ці ерархи були такої думки, що коли Апостольська Столиця іменутала для гр. кат. русинів єпископа, то він повинен бути тільки єпископом-помічником, а нічим іншим. Значить, наш єпископ мавби тільки помогати латинським ординаріям управляти нашими церквами.

Слід мати на увазі, що єпископ-помічник так само, як єпископ титулярний, не має юрисдикції, яка була би привязана до його уряду чи гідности, тільки його юрисдикція залежить з правила від доброї волі єпископа дієцезального. Отже такий єпископ-помічник не має права самостійно, на власну руку діяти або вирішувати щось в дієцезії, тільки може виконувати такі чинности, до яких уповажнить його єпископ - ординарій. Така юрисдикція, що її дає дієцезальний єпископ свому єпископові - помічникові, називається юрисдикцією порученою, або з латинська делеґованою.

Прибувши до Америки, пок. Сотер зорієнтувався відразу, що колиб він мав бути єпископом-помічником для яких 30 латинських ординаріїв, то це значилоби тільки, що мати цілком звязані руки, та й з такого єпископства наша церква в Америці не малаб на ділі ніякої користи. Греко-католицькі церкви входилиб й надалі у склад латинських дієцезій; головами наших церков булиб єпископи латинські, а наш владика мусів би хіба вдоволятись єпископською гідністю, бо в дійсності був би він тільки єпископом паперовим. А розумів теж пок. Сотер, що колиб він став таким єпископом-помічником для тутешніх латинських ерархів то по його смерти моглиб вони постаратись, щоб Апостольська Столиця такого помічника їм більше не давала.

Та як воно й не булоб, а наш владика зайняв відразу непохитно таке становище, що він мусить мати повну і неподільну юрисдикцію єпископа дієцезального, щоб наша церква в Америці не була залежна від латинських єпископів, але стала самостійною організацією зо своїм єпископом на чолі та підлягала безпосередно самій Апостольській Столиці. І хоч через таку неуступчивість пок. Сотер мав багато непорозумінь з латинськими єпископами, проте вона була слушна та оправдана, і кінець-кінців увінчалась успіхом.[3])

Буля Ea Semper.

З нагоди номінації пок. Сотера американським єпископом появилась була за стараннями, як це загально говорили самі латинські священики, тутешніх єпископів буля Ea Semper (такими латинськими словами вона починалась), що містила в собі постанови супротивні нашому обрядові та звичаям. А саме ця буля вводила целібат (безженність) нашого духовенства і забороняла священикам уділяти тайну миропомазання (її мав уділяти єпископ, як це є в латинськім обряді). Буля наробила була багато шуму та викликала чимале обурення серед греко-католицьких вірних, але наш владика її не проголосив, подавши Апостольській Столиці розумні причини чому він не міг цього зробити. Треба знати, що у всякім законодавстві є така загальна засада, що не проголошене право не має обовязкової сили, і буля не ввійшла в життя. Апостольська Столиця ніколи потім не наставала, щоб буля стала правосильною.

Хоч буля стала мертвою буквою, проте вона (буля) дала зброю в руки ворогам і таким чином значно утруднювала положення нашого єпископа особливо в перших роках його побуту в Америці.

(Дальше буде).

---

2) Пок. Сотер мав титул єпископа Давлії. Є це місцевість у Греції. Колись Давлія була осідком дієцезального єпископа, але як Греція відпала від католицької єдности, то відпала теж давлійська єпископія. В католицькій церкві є звичай визначати почесних єпискаопів, єпископів-помічників або й таких єпископів, що мають вправді повну юрисдикцію, але не мають канонічно встановлених дієцезій, титулами цих єпископій, що відкололись від католицької спільноти. — Прим. автора.

3) Що латинські єпископи ставились не конче прихильно до нашого владики, це зовсім не дивниця. Історія церкви навчає, що де стрінулись з собою західний і східний обряди, то між ними виходила ворожнеча. Слід пригадати, скільки то натерпілись від німецьких латинських єпископів словянські первовчителі Константин і Методій. Воно все так бувало, що латинські єпископи відносились з упередженням до східних обрядів, але римські первосвященики завжди їх обороняли. — Прим. автора.

думали та перекидались коротко словами, шукаючи причин напасти.

Нараз задержався серед шляху комісар та думаючи хвилину промовив: „Молоді вертайте домів а старші підуть зі мною до Кармен."

Не було вагання між нами і ми відповіли: „Ми невинні тому підемо разом із батьками".

Не помогла лють нашого „опікуна". Наш гурток рушив далі. Вже вечоріло, сонце сховалось за густі хмари та став падати дрібний, але густий дощ. Наш гурток приспішив ходу, щоб скорше прибути на означене місце. В годині 9. вечером прибули ми до Кармен. Тут запроваджено нас на подвіря поліції, де просиділи 4 дні без найменших допитів. Пятого дня звільнено дівчат, а перед вечером хлопців, оставляючи 4 особи яких таки того вечора відпроваджено до міста Енкарнасіон.

Тимчасом за час нашого арешту в Кармен не сиділи з заложеними руками решта членів нашої Філії. Шукали всяких способів, щоб запобігти нашому лихові.

Про наш безпідставний арешт повідомили почесного Голову Т-ва „Просвіта" в Параґваю п. Іллю Падучака.

Пан Падучак негайно повідомив владу про нашу кривду та разом зпредставником уряду приїхав таки до Кармен, щоб побачити нашу кривду на власні очи. По короткім слідстві виявилось, що Ш. Бавер не був ніяким комісаром а самозванцем, защо прийшлось йому відповідати перед властями. Звільнені вертали раді, щоб стати знова до дальшої праці на культурно-освітній ниві. Від тоді праця пішла вперед більш завзято.

Сьогодня наша Філія має свій власний дім, який є запорукою нашої праці та єдности.

Гарно розвивається і господарське життя наших поселенців. Де 6 літ тому росли непроходимі ліси, сьогодня виростають буйні кукурудзи, біліють просторі лани вати, золотиться похила пшениця, а попід горбки біліється гречка та своїм пахучим квітом принаджує пчіл, що цілими днями збирають солодкий мід. Долинами хилиться дозрілий риж та заглядає в глубину води.

Кольоністи радіють урожайною землею та вдячні параґвайській владі за притулок на її території.

В останніх часах уряд приступив до будови гарних широких доріг. Наші кольоністи засаджують їх помаранчами, мандаринами та всякими іншими овочевими деревами з поміж яких виглядають білі хати наших скитальців.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ШІКАҐО, ІЛЛ.

З ювилейної кампанії У. Н. Союзу.

З кінцем листопаду ювилейна кампанія У. Н. Союзу в нашому місті виглядає дуже мізерно. Лише 3 відділи виповнили свою членську квоту, а решта досі позаду. Правда, лишається ще один місяць до кінця року, в якому звичайно є найбільше нових членів, і в якому викінчується працю і останні зусилля добути завершення квоти. Та коли розібрати перебіг кампанії за новими членами, то не можна покладати великої надії на місяць грудень. З приєднаних досі за цілий рік 120 нових членів в Шікаґо — 54 придбав орґанізатор п. Білецький. Сестрицтва — себто жіночі відділи ч. 33 і 125, що перші добули свою двоту дальших 25 членів. 301-ший відділ, що перший з інших відділів довершив свою квоту, дальших 8 членів. Отже разом 87 нових членів. Дальших 15 відділів дістали всього 33 нових членів. Де причина неуспіху? Де є сук катастрофального неуспіху ювилейної кампанії в Шікаґо? Причина неуспіху і сук катастрофи у самих членів. Секретарі й інші урядники не є „супермени". Сила відділу і успіх в приєднуванню лежить у членстві відділу. У членів і більше часу та й адрес більше як в одного секретаря. Зрештою не треба багато писати і далеко йти. В близькій рідні союзовців є ще сотки членів, яких можна вписати.

Доказом цього є п. Олекса Капустяник, рядовий член 221. відділу, який ідучи за покликом ювилейної кампанії, вписав 6 своїх внуків в члени У. Н. Союзу! Це рядовий передовик-орґанізатор, якого знимку отсе містимо.

Союзовець Олекса Капустяник з дружиною і двома дочками яких дітей він вписав в члени У. Н. Союзу.

Олекса Капустяник є вже членом У. Н. Союзу повних 25 літ. Є рівнож основником [illegible] ної України, 139-го відділу У. Н. Союзу на Савт Сайді. Його обидва сини, з яких один є в Ісляндії, є рівнож членами У. Н. Союзу. Це 100-процентова 12-членна Союзова Родина в [illegible] таких передовиків-Капустяників.

Степан Куропась,
гол. контрольор У.Н.С.

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

На цілі Конгресового Комітету зложили: Микола Близнак передав $25 як жертву від відділу 204 У. Н. Союзу в Ню Йорку, Н. Й.; А. Г. Біловус з Дітройт, Міш., $5 як постійну місячну жертву; В. Колодій з Дітройт, Міш., $9 як жертву від Українського Культурного Товариства.

Українсько-Американський Допомоговий Комітет.

Всі запити слати на адресу:
UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
847 N. FRANKLIN STREET
PHILADELPHIA 23, PA.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

Sixth War Loan

Let us speed up victory by meeting our full responsibility. For the fighting man, that means sacrificing his life, if need be. The civilian isn't asked to do this. He is asked to back our fighting men in every way he can. And one of the best ways is by Buying War Bonds and Stamps.

Buying War Bonds and Stamps gives the individual buyer economic secusity for the future, it helps the fight against inflation, and helps assure an economically sound postwar America. Let us put the Sixth War Loan Drive over the top!

Foreign Language Press Division
Office of War Information

ВЕТЕРАНИ МОЖУТЬ ЗГОЛОШУВАТИСЯ ДО ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ.

ВАШИНГТОН. — Головна Кватира Поборової Комісії оголосила, що місцеві поборові комісії дістали право приймати до військової служби ветеранів. Як такий зголоситься добровільно, то комісія запише його до такої кляси, з якої його знов приймуть до війська. — ОВІ.

В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ ТЕПЕР НАХОДИТЬСЯ 334,618 ВОЄННИХ ПОЛОНЕНИХ.

ВАШИНГТОН. — Департамент Війни каже, що з днем першого листопаду в Злучених Державах находиться 334,618 воєнних полонених. В звідомленню згаданого депарваменту говориться, що між полоненими є 281,344 німців; 51,032 італійців і 2,242 японців. — ОВІ.

To the People of this Community

Champions come through in a pinch. Americans hit hardest when a blow is needed most. That's why our military men confidently expect you to do your best in the tight spot your country is in now. These are dangerous days because there is the human temptation to relax a bit when the war news is good. The Japanese count on this slowing up of American war morale, American War Bond buying, American war production, to give them time to set up their inner defenses.

Every Japanese war leader will be watching closely the daily war bond tabulations here for a clue to how determined we are to follow through. They know that if they escape this war with any kind of negotiated peace they will have won for all practical purposes. The Japanese have then only to bide their time for another attempt at world supremacy. Every individual American counts in this situation. It is up to you to show your championship calibre now. Only a few days remain in the Sixth War Loan. Every extra dollar you throw into the Pacific war will [illegible] toward Tokyo [illegible] serve notice that you are [illegible] to the finish. Buy an extra [illegible] War Bond as your minimum contribution.

THE EDITOR.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Є в У. Н. Союзі такі відділи, які звичайно спізнюються кожного місяця з присиланням місячних звітів та членських вкладок до головної канцелярії.

Зогляду на річне замкнення діловодства У. Н. Союзу, яке мусить бути переведене з останнім днем місяця, це є з днем 30-го грудня, бо на 31-го припадає неділя, звертаємо увагу зарядів цих усіх відділів, які не присилають на час розметів, щоб вони принаймні тепер у грудні виконали якслід свій обовязок та прислали звіти й всі членські належитости якнайскорше, а вже на кожний випадок у такім часі, щоб головна канцелярія могла їх дістати НЕ ПІЗНІШЕ ЯК НА 30. ГРУДНЯ.

Звертаємо також увагу й на те, що відділи, які не вирівнають всіх своїх належитостей до Союзу перед 30-тим груднем 1944, утратять право до вибору делеґата чи делеґатів на наступну конвенцію.

Як уже відомо, то ювилейна кампанія за приєднування нових членів, з нагоди 50-ліття У. Н. Союзу, закінчиться з днем 30-го грудня. По закінченні цеї кампанії буде поданий в „Свободі" спис тих усіх урядників і членів, які пошанували Золотий Ювилей У. Н. Союзу приєднанням відповідного числа нових членів.

Щоб головна канцелярія могла подати докладний і правильний спис цих усіх Союзових працівників, то вона мусить мати ОРҐАНІЗАТОРСЬКУ КАРТОЧКУ на кожного поодинокого члена, що був зорґанізований до Союзу впродовж цеї ювилейної кампанії. Тому, як якийсь відділ не прислав іще може таких карточок до головної канцелярії, то це треба зробити тепер у грудні.

ГОЛОВНА КАНЦЕЛЯРІЯ У. Н. СОЮЗУ.

Що писала "Свобода" тому 40 років?

17. листопаду 1904. р.

ВИСЛІД ВИБОРІВ.

Ві второк 8. листопаду відбулися в Злучених Державах вибори і переможцями при них вийшли републиканці. Вони дістали подавляючу більшість голосів у порівнанню з виборами в 1900. році. Крім обох великих партій взяли участь у виборах ще й соціялісти. Вони дістали 600,000 голосів, хоч в 1900. році дістали лише 90,000 голосів. Переможцем у кандидатурі на президента вийшов републиканець Теодор Рузвелт, дістивши 2,652,000 голосів. Кандидат Демократичної партії Паркер дістав 529,000 голосів. В році 1900 кандидував републиканець МекКінлі і дістав 1,401,563 голоси, а демократ Браєн дістав 585,277 голосів.

У Канаді відбулися теж вибори до парляменту. Там змагалися дві партії, консервативни й лібераль. Переможцями вийшли лібераль. Хоч там українців менше ніж у Злучених Державах, але з ними рахуються. Як звідомляє „Канадійський Фармер" консервативни навіть заложили тижневик в українській мові „Слово". Ця ґазета пише, що лібераль зовсім не занедбали сипнути грішми для підтримки „Канадійського Фармера" і тому вийшли переможцями.

24. листопаду 1904. р.

ВІСТИ З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

1. листопаду біжучого року відбулося велике українське свято в Перемишлі, в давній столиці князя Володаря. Серед великого здвигу народу відбулося там відтворення Українського Народнього Дому. Посвячення довершив еп. Константин Чехович. Іменем комітету будови примовляв директор української ґімназії, Григорій Цеглинський, а відтак відпоручники товариств львівських, стрийських, бучацьких і т. д.

25. жовтня відбувся в Блек Рак під Бофалом, Н. Й., перший баль молодих людей, зорґанізованих в товаристві „Заокеанська Україна". Ґрала українська орхестра, котрою знаменито диригував український молодець, Василь Колодзінський. Баль відбувся в салі Марцінковского при Амгерст Стріт.

Набуто Інститут імени Митрополита А. Шептицького в Торонто, Онт.

під числом 17 Wellesley St.

Для студентів вищих шкіл, щоби дати їм українське християнське виховання.

Цього вимагає критичне положення нашої української молоді й народу.

Отсим проголошуємо кмапанію і апелюємо до свідомого українського загалу о ласкаві жертви на цю ціль.

Жертви просимо слати до:

Very Rev. P. KAMENECKY, 276 Bathurst Street, Toronto, Ont., Canada або Very Rev. N. KUSHNIRYK, L. D. 436 King Street E., Toronto, Ont., Canada

Франц Мольнар.

Дзвінки при санках

А дзвіночки грали при дишлеві, як цимбали. Їх вязанки підіймалися над кінськими головами, мов срібна ліра, обвішана дзвіночками, що в кінськім бігу дзвонили ніжним акордом.

Люди, що не бачили цього дива, ставали мовчки і глядили на появу, вибалушивши очі. А візник згордів і голосно балакав до коней; вони ж стригли неспокійно гострими вухами і бігли чвалом далі.

Так переїхали здовж вулиць Андраші та Степана, опісля назад вулицею Степана й вернулися до міста.

— Додому! — приказав Вадаш візникові. Але він мусів кричати, бо срібна, блискуча ліра з усіми дзвінками грала з усіх сил.

— Не холодно вам? — запитався трохи зажурено.

— О, ні — відповіла Белля.

— Добре булоб тепер напитись гарячого чаю.

— Очевидно, але в нас! — сказала усміхнена.

— Дуже радо...

Коли вже зближались до палатки, сказав Вадаш візникові їхати поволі.

— Хай почує пан професор дзвінки — сказав, обернувшись до дівчини.

А як коні бігли попри хату професора, Шабо стояв справді у вікні і глядів тупо великими очима.

Сани станули перед палаткою. Белля і Вадаш висіли. Перед брамою стояло двох чужих панів, що зараз підійшли до директора.

— Чи пан Степан Вадаш? — буркнув один гострим тоном.

— Так.

Белля, що хотіла вже бігти в хату, стала здивована.

— Чи то ви директор Степан Вадаш?

— Ну так. А чого вам?

— Ми кримінальні урядовці — сказав другий — мусимо вас попросити піти з нами.

Вадаш став ні в цих, ні в тих і побілів, як крейда.

— Мила Беллю, йдіть покищо нагору — сказав спокійно до дівчини — я зараз прийду до вас, тут зайшло тільки якесь непорозуміння.

— О, ні! — сказав той пан. — Тут нема ніякого непорозуміння. — Гов! А ви пождіть ще! — крикнув на візника, що вже хотів їхати. — Ви повезете нас до дирекції поліції!

Белля побігла до мешкання нагору і приглядалася крізь вікно, що буде далі.

— Що за справа? запитався Вадаш.

— Велитенські обманства на фірмі Бравне і Спілка.

Молодий чоловік здрігнувся. Губи його затремтіли. Він тупо глянув у простір.

— Отже гаразд, їдемо! — сказав він і хотів сідати на сани. Але раптом зіскочив зі ступня.

— Дзвінки — сказав тихим голосом. Він жеж ніяк не міг їхати з тими дзвінками попри професора, саме тепер, коли два поліційні урядовці везуть його до поліційного уряду.

— Дзвінки мусите здоймити! — заявив рішучо.

Урядовці помогли відкрутити дзвінки і Вадаш передав їх візникові.

— Понесіть їх нагору до пані Кіс!...

Візник виповнив доручення. Опісля вернувся і всі сіли на сани.

Мовчки їхали в місто. Перед домиком професора відвернув Вадаш голову, щоб не бачити, чи Шабо ще стоїть у вікні. Сани зникли в сутінку зимового вечора.

А мешканці оселі вже знали все. Пани з поліції довідувались уже у всіх домах про пана Вадаша. Мати Беллі лежала на отомані.

Професор ішов задуманий у напрямі палатки до пані Кіс. На його лиці був вираз сумного вдоволення, але в душі була таки деяка радість. Коли йшов бувало до дівчини, звик був усе над тим роздумувати, що мав їй сказати, та з якого кінця починати. Тепер був певний себе і спокійний, що не потребуватиме вправлятися у своїй давній ролі. Звільна пішов сходами на перший поверх.

Белля вийшла усміхнена йому назустріч.

— Нарешті виліз бурмило із своєї печери! — сказала.

Подала йому руку і він її поцілував. В цій хвилині забув професор про свою перемогу і впав перед Беллею навколішки! Незабаром сиділи вже обидвоє при чайку, що його Шабо так дуже любив. Пані Кіс сиділа в бічній кімнаті, але вже не плакала, тільки підслухувала. І вона вчула, як раптом забалакав професор:

Ну і щож далі?

І після кількох секунд почулося, як отворилося вікно, а після цього почула якийсь дивний шелест, і далі болючий бренькіт рясних дзвінків, що полетіли в повітря і впали із шумом і брязкотом на землю, пронизливо дзенькнули і заніміли в мягкому снігу.

Вікно знову замкнулося. Обидвоє щось прошептали з собою і раптом бризнув веселий сміх Беллі і покотився, аж до бічної кімнати, де мати Кіс зідхнула з полекшою в душі...

Переклав М. М. М.

(Кінець)

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПОНҐСТАВН, О. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 140, повідомляє, що **річні збори** відбудуться 17. грудня в церковній гали, 526 В. Райен Еве., зараз по Сл. Божій. Просимо всіх членів прийти на річні збори, бо буде звіт і вибір уряду на 1945 рік. — За уряд: С. Роган, предс.; М. Когут, кас.; Т. Кравець, секр.

КАНЗАС СИТІ, КОНЗ. — Бр. св. Володимира, від. 323, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що **річні збори** відбудуться в неділю, 17. грудня, в годині 2. пополудні під ч. 38 Савт 5. вул. Просимо всіх членів прийти на час, як також напоминаємо довгуючих членів вирівнати свої довги, бо інакше поступимо згідно зо статутом. — Д. Яремко, предс.; В. Феден, кас.; Д. Кархут, секр.

ЛОРЕЙН. О. — Тов. У. Н. Союзу, від. 50. повідомляє всі хсвоїх членів, що річні збори відбудуться 17. грудня, в годині 1. пополудні, в гали 2545 Іст 33. вул. Просимо членів прийти бодай раз на рік, бо буде звіт за цілий рік урядників і контр. комісії та вибір уряду на 1945 рік. — За уряд: Н. Сикута, предс.; Н. Наконечний, кас.; М. Шемчик, секр.

СТ. ЛУІС, МО. — Річні збори Тов. Володимира, від. 179, відбудуться 17. грудня, в гали У. Н. Дому, 2838 Магнолія Еве., в годині 1. пополудні. Просимо місцевих і позамісцевих членів прийти на ці збори і вирівнати свої вкладки за цей рік. Буде вибір уряду на наступний рік. — За уряд: М. Тильович, предс.; М. Кульчицький, кас.; М. Паращак, секр.

МІЛВОКІ, ВІС. — Річні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 103, відбудуться в суботу, 16. грудня, в годині 7. ввечір, в церковній гали, 1231 Вест Скат ул. Просимо всіх членів і членок, місцевих і позамісцевих, не відтягатися до пізна, а прийти на означений час. Маємо важні справи до полагодження; буде звіт урядників і контр. комісії, та вибір відділового уряду на 1945 рік. Напоминаємо довгуючих членів вирівнати свої залеглі місячні вкладки. — Г. Дац, предс.; М. Адамчук, кас.; Т. Барсук, секр.

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 243, повідомляє всіх членів, що **річні збори** відбудуться 17. грудня, точно в годині 2. пополудні, в галі парохіяльній, 12205 Парнел Еве. Просимо кожного члена явитися, бо є дуже важні справи до полагодження і буде вибір уряду на 1945 рік. Також просимо кожного члена вирівнати свої вкладки. — За уряд: Л. Білик, предс.; В. Тупиця, кас.; П. Костюк, фін. секр., 11940 Union Ave., Chicago, Ill.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Бр. св. Василія Великоог, від. 214, повідомляє своїх членів, що місячні **і річні збори** відбудуться в неділю, 17. грудня, в домі Олекси Сави, 2870 S. Queene St. Буде звіт контролі і вибір уряду на 1945 рік, як також мусить бути поправлений братський статут. — О. Сава, предс.; І. Дорош, кас.; П. Червняк, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Бр. св. О. Николая, від. 175, повідомляє всіх членів і члениць, що річні збори відбудуться в суботу, 16. грудня, в годині 7:30 ввечір, в гали У. Н. Дому, 4655 Мартін ул. Просимо прийти і вислухати звіту урядників і контр. комісії. Буде вибір відділових урядників на 1945 рік. Хто з членів ще не записав свої хдітей до У. Н. Союзу, просимо записати на цих зборах. Є інші справи до обговорення на цих зборах. — В. Братусь, предс.; А. Дяків, кас.; В. Бартош, секр.

ГЕМТРЕМК, МІШ. — Тов. Згода від. 20, повідомляє, що **річні збори** відбудуться в неділю, 17. грудня, в Українській Хаті, 2240 Ґрейлінг Еве. На зборах буде касовий звіт і вибір уряду на наступний рік. Всі члени повинні явитись на збори. Неявившіся підлягають карі згідно зо статутом. — Иосиф Крупка, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Тов. Просвіта, від. 260, повідомляє своїх члениць, що **річні збори** відбудуться в неділю, 17. грудня, зараз по Сл. Божій, у школі парохіяльній. Просимо прийти, бо буде вибір уряду. Також просимо вирівнати всі свої вкладки. — Анна Загвоцька, предс.; Анна Пацула, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Сестр. Благовіщення, від. 125, повідомляє членів, що **річні збори** відбудуться, в неділю, 17. грудня, в 2. годині пополудні, в парохіяльній гали при Оклей і Райс ул. З огляду на дуже важні справи просимо прийти на означений час. — Анна Васильовська, предс.; Ксеня Плитяк, кас.; Іванка Подола, секр., 849 N. Hoyne Ave.

НОРТУМБЕРЛЕНД, ПА. — Бр. св. Михаїла, від. 357, повідомляє своїх членів, що **річні збори** відбудуться в неділю, 17. грудня, в годині 2. пополудні, в домі 20 Кінг ул. Обовязком є всіх членів прийти на збори на час. — А. Возний, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Сестр. Н. З. П. Діви Марії, від. 112, повідомляє своїх члениць, що місячні збори відбудуться в неділю, 17. грудня, зараз по другій Сл. Божій. Просимо всіх явитися на ці збори і заплатити свої вкладки. — За уряд: Марія Ліска, предс.; Параня Рязун, кас.; Катерина Габрівська, секр.

ГАРВЕЙ, ІЛЛ. — Річні збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 335, відбудуться 17. грудня, в годині 2. пополудні, в У. Н. Домі, 14832 So. Page Eve. Кожний член і члениця мають прийти на річні збори, бо буде вибір уряду на 1945 рік і багато важних справ до полагодження. Просимо вписувати свої діти і знайомих до У. Н. Союзу. — За уряд: Н. Гуцул, предс.; А. Кухарський, кас.; Антін Бубен, секр., 14829 So. Winchester Ave., Harwey, Ill.

ІСЕЛІН, ПА. — Бр. св. Петра й Павла, від. 400, повідомляє своїх членів, що **річні збори** відбудуться 17. грудня, в годині 2. пополудні. Просимо прийти на означений час, бо є досить справ до полагодження, як рівнож буде вибір уряду на 1945 рік. Дальше просимо членів заплатити свої вкладки на час, щоб можна замкнути річні рахунки. Хто має нового члена, нехай приведе на збори, бо це останній місяць ювилейної кампанії. — За уряд: Д. Вус, предс.; М. Воловецький, секр-кас.

ДОНОРА, ПА. — Бр. св. О. Николая, від. 232, повідомляє своїх членів, що **річні збори** відбудуться в неділю, 17. грудня, в год. 1:30 пополудні, в гали литовській, 324 Тамсон Еве. Уряд братства жадає, аби всі члени прийшли на означений час і вирівнали свої довги та почули звіт з цілого року. Також просимо привести нових членів. — За уряд: Ю. Годзік, предс.; М. Рішка, кас.; І. Пандрак, секр.

ІСТ СТ. ЛУІС, ІЛЛ. — Бр. св. Михаїла, від. 308, повідомляє всіх членів, що **річні збори** відбудуться в неділю, 17. грудня, в годині 1. пополудні, в У. Н. Домі, 1020 Н. 9. вул. Котрий член не прийде на ці збори, то заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — . Селяник, предс.; Н. Івасишин, секр.; С. Коробій, кас.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Бр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 259, повідомляє всіх своїх членів, що **річні збори** відбудуться в неділю, 17. грудня, в 2. годині пополудні, в салі парохіяльній, 4950 Савт Павліна. Довгуючих членів просимо вирівнати свої вкладки ще цего року, бо інакше можуть бути суспендовані. Буде вибір уряду на 1945 рік тому всі члени обовязково мають прийти на збори. — За уряд: В. Гаринець, предс.; І. Побуцький, секр.; Анна Партика, кас.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 20. листопаду 1944 р. померла

МАРІЯ ҐУДИК,

членкиця У. Н. Союзу в Олифант, Па.

Покійна походила з села Віслок, повіт Сянок, Галичина. Полишила в смутку мужа і чотири сини, з котрих 3 є при американській армії, та одну доньку.

Похорон відбувся 24. листопаду 1944 р. — В. Їй П.!

Дня 18. листопаду 1944 року померла

КАТЕРИНА КРІЛЬ

члениця Тов. Єдність, від. 163 У. Н. Союзу в Філаделфія, Па.

Покійна походила зо села Тенлиці, повіт Ярослав, Західна Україна. До У. Н. Союзу вступила, коли мала 29 років. Полишила в смутку 3 дочки: Емілію, Еву і Марію та сина Володимира і 2 внучки. Похорон відбувся 23. листопаду при участи членів від. 163, родини і знайомих з укр. катол. катедри на цвинтар у Факс Чейс.

В. Їй П.! М. Паранич, секр.

Дня 24. листопаду 1944 року помер у 51. році життя

МИХАЙЛО ЮРКІВ,

член Тов. ім. Д. Вітовського, від. 375 У. Н. Союзу в Філядельфія, Па.

Покійний походив зо села Коржеличі, повіт Перемишляни, Західна Україна. До У. Н. Союзу вступив у червні 1935. Покійний оставив у смутку жену Павлину, чотири дочки і 8 внуків.

Похорон відбувся 27. листопаду з дому жалоби, 314 Ломбарт Ст. до катедри при Френклин Ст. і на цвинтар на Факс Чейс. — В. И. П.!

В. Бідей, секр.

ТАРЗАН, ч. 1089. Несподіваний газард.

Тарзан ледво міг наспівати за горилем, але він сподівався, що Тайго поведе його до криївки горилів.

Гориль дістався на дахи домів, а Тарзан поспішав за ним.

Потім, як Тарзан наблизився до одного мешкання на даху, до нього підскочила якась постать...

...і кинулася на нього з палкою.